Review Article

• Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat.2025;11(1):116-133
• Journal Homepage: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

Explanation of the Framework of Honorable Living in the Parent-Child Relationship Based on Hadith al-Kisa"

Seyed Aghil Nasimi[1*], Masoomeh Keramati[2]

1- Department of Theology Education, Farhangian University, Tehran, Iran.
2- Department of Religious Studies, Faculty of Basic Sciences and Religious Studies, Esfarayen University of Technology, Esfarain, Iran.
[*]**Correspondence** should be addressed to Dr Seyed Aghil Nasimi; **Email:** sa.nasimi@cfu.ac.ir

Article Info
Received: Aug 8, 2024
Received in revised form: Sep 1, 2024
Accepted: Nov 5, 2024
Available Online: Mar 21, 2025

Keywords:
Child
Framework
Hadith al-Kisa
Honorable living
Living
Parent

CC BY

https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i1.45957

Abstract

Background and Objective: Since Hadith al-Kisa is a transnational, timeless, and trans-spatial document with criteria for entry and exit, initially validated by God, the Prophet, and Gabriel, and then widely accepted and reliably narrated in both Shia and Sunni sources, it can be used as a credible Islamic resource to promote religious and spiritual principles and values in family communications and help strengthen parent-child relationships in the modern era. Therefore, this study aims to explore the framework of honorable living in parent-child relationships with an emphasis on the Hadith al-Kisa.

Methods: This study is a library-based qualitative case study that examines the principles and values of Hadith al-Kisa and its role in shaping parent-child relationships. Through content analysis of the Hadith al-Kisa, it explains honorable and effective living in family interactions. The authors reported no conflicts of interest.

Results: The results indicate that Hadith al-Kisa is an effective model for enhancing parent-child relationships. Explaining honorable living based on this hadith can contribute to improving family life quality and fostering a society with elevated moral values.

Conclusion: The findings of this research lead to increased awareness and understanding of effective and dignified family communications. It helps parents (and educators, counselors, and psychologists) to use religious resources as guides for raising children in today's complex world and strengthening parent-child relationships.

Please cite this article as: Nasimi SA, Keramati M. Explanation of the Framework of Honorable Living in the Parent-Child Relationship Based on Hadith al-Kisa". Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(1):116-133. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i1.45957

Summary

Background and Objective

Parent-child relationships represent the most basic and fundamental social relationships of a human being throughout their life. The quality of this relationship is worth discussing and considering as the most important factor affecting the flourishing and success of individuals. The quality of the experienced relationship between each individual and their parents has a significant impact on the formation of their personality and mental health in the future. Considering that the parent-child relationship, as the most important and fundamental human

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

relationship, begins long before birth and has a profound impact on the growth, development, shaping of personality, self-confidence, moral values, and social relationships of children, it is necessary to pay more attention and awareness to this relationship to create a healthy and effective relationship at levels higher than the family. This relationship not only affects the psychological and social development of children but also affects the formation of the structure of "honorable living" for them. "Hadith al-Kisa" is a supra-gender, supra-temporal, and supra-spatial document, and in Shia and Sunni sources, it is considered authentic, indisputable, agreed upon, and frequently narrated, and some have considered it to be a frequently-cited (Motawater) hadith. As one of the credible Islamic sources, it can promote religious and spiritual principles and values in family communications and help strengthen the parent-child relationship in the current era. "Hadith al-Kisa", which clearly emphasizes the importance of choosing honorable and ethical behaviors, can be used by parents as an important guide to explain the structure of "honorable living" in the parent-child relationship. Regarding the parent-child component, although many studies have been conducted to solve the problems of the parent-child relationship, the use of a type of parent-child relationship based on the intellectual system and values governing the society has been less studied, which indicates the necessity of conducting this research. The lack of comprehensive research in the field of "Hadith al-Kisa" and parent-child relationships clarifies the necessity of conducting this research. Accordingly, the purpose of this research is to investigate the "structure of honorable living in the relationship between parent and child with an emphasis on Hadith al-Kisa".

Methods

This research is of a library-based nature employing a qualitative approach and case study to examine the principles and values of the "Hadith al-Kisa" and its role in shaping parent-child relationships. Therefore, through content analysis of the "Hadith al-Kisa," it explores the concept of "Honorable Living" and its effectiveness in family communications.

"Adherence to research ethics": In this research, all ethical principles, including honesty, fairness, confidentiality, respect for rights, truth-seeking, material and intellectual ownership, conflict of interest, etc., were observed.

Results

The findings of this research indicate that the "Hadith al-Kisa" is an effective model for strengthening parent-child relationships, and explaining "Honorable Living" based on this hadith can contribute to enhancing the quality of family life and laying the groundwork for creating a society with ethical and noble values. The findings also show that achieving the highest level of health and quality of life requires attention to all dimensions of human existence. The family, as a base of safety and security, can nurture all aspects of a child's existence simultaneously. In the family, hope for life and mental health are established for a different way of living.

Conclusion

The results of this research lead to an increased understanding and awareness of effective and honorable family communications and assist parents (educators, counselors, psychologists) in utilizing religious resources as guides for raising children in today's complex world to strengthen parent-child relationships. Based on the analysis of the Hadith al-Kisa from the perspective of parent-child relationships, appropriate child-rearing involves simultaneous nurturing across all dimensions of existence: spiritual, ethical, familial, political and social, physical and bodily, aesthetic and artistic, scientific, and psychological. The findings of this research indicate that the religious, worshipful, and ethical dimensions hold a special place both in terms of prevalence and arrangement, interacting with the artistic and aesthetic dimensions, indicating that in upbringing, besides paying attention to religious and ethical values, the best, most effective, and most beautiful methods of education should be used. Therefore, alongside the cognitive dimension, there is a need to utilize the affective and emotional dimensions. The parent-child relationship ethics and emotions are artistically intertwined, with the existing dialogue being an artistic blend of decorum and affection,

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

characterized by identity formation. Communications are expressed verbally and non-verbally, and the factors leading to coldness and rupture in parental relationships, stemming from inappropriate verbal communications, have no place here.

Acknowledgements
The authors of this article express their gratitude to all those who contributed to the completion of this research.

Funding
According to the authors of the article, the present research was not financially supported and was conducted at the authors' personal expense.

Conflict of interest
The authors of the article reported no conflicts of interest regarding this research.

Authors' contribution
Initial research design, research structure and implementation, drafting the article, and writing the conclusion: First author; Initial and final revision and supervision of the work process, compiling the abstract, and writing the references: Second author.

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

المقالة الإستعراضيّة

• مجلة البحث في الدين و الصحّة.١٤٤٦;١١(١): ١٣٣-١١٦
• موقع المجلة على شبكة الإنترنت: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

شرح صيغة الحياة الكريمة في ضوء علاقة الأبوين بالإبن على أساس حديث الكساء

سيد عقيل نسيمي[١*]، معصومة كرامتي[٢]

١- قسم الإلهيات، جامعة «دار المعلمين»، طهران، إيران.

٢- قسم العلوم الدينية، كلية العلوم الأساسية والشريعة، جامعة إسفراين الصناعية، إسفراين، إيران.

* **المراسلات الموجهة** إلى الدكتور سيد عقيل نسيمي؛ **البريد الإلكترونيّ**: sa.nasimi@cfu.ac.ir

معلومات المادة

الوصول: ٣ صفر ١٤٤٦

وصول النص النهايي: ٢٧ صفر ١٤٤٦

القبول: ٣ جمادي الاول ١٤٤٦

النشر الإلكتروني: ٢٠ رمضان ١٤٤٦

الكلمات الرئيسة:

حديث الكساء

الحياة

الحياة الكريمة

الصياغة

الأبناء

الأبوان

الملخّص

خلفية البحث وأهدافه: بما أنّ حديث الكساء يُعتبر وثيقة فوق جنسية، وميثازمانية، وميثامكانية وتتجاوز عنصري الزمان والمكان ويحدّد الله سبحانه، ثم الرسول الأعظم، ثم جبرئيل الأمين صحته وبقاءه فوق الزمان والمكان، وأنّ المصادر الشيعية والسنية سلّمت بصحته وأكدّت جميع الروايات على موثوقيته، ورأى بعض الرواة بأنّه من الأحاديث المتواترة، فإنّه يمكن أن يكون من المصادر الإسلامية المعتبرة، ومن الأصول والقيم الدينية والروحية التي يمكن الركون إليها في العلاقات الأسرية؛ فإنّه يساعد على تعزيز علاقة الأبوين بالأبناء في العصر الراهن. لهذا تسعى هذه الدراسة أن تتطرق إلى صيغة الحياة الكريمة في ضوء علاقة الأبوين بالأبناء على أساس حديث الكساء.

منهجية البحث: المنهج الذي اعتمدته الدراسة هو المنهج المكتبي وتحديداً التوجه النوعي ودراسة بعض الحالات الخاصة، كما تدرس الأصول والقيم الواردة في حديث الكساء وتأثيره في تكوين العلاقات الثنائية بين الأبوين والأبناء؛ ثم تقوم بتحليل مضمون حديث الكساء من خلال تبيين الحياة الكريمة وتأثيرها على العلاقات الأسرية. يذكر أنّ مؤلفي البحث لم يذكروا تضارباً في المصالح.

المعطيات: اظهرت النتائج أنّ حديث الكساء يمكن أن يكون قدوة مؤثرة لتعزيز العلاقات بين الأبوين والأبناء وشرح الحياة الكريمة على أساس حديث الكساء والإرتقاء بنوعية الحياة الأسرية وتمهّد لإنشاء مجتمع يقوم على أساس القيم الأخلاقية السامية.

الاستنتاج: تؤكد نتائج البحث أنّ تعزيز العلاقات بين أفراد الأسرية وتعزيز الأواصر بين أفرادها وتساعد على تحقيق العيش الكريم؛ كما تساعد الأبوين (والمرشدين التروبويين، والمستشارين، وعلماء النفس) على النهل من معين المصادر الدينية كدليل ومرشد لتربية الأبناء في عالم يعجّ بالتعقيدات والعلاقات المعقدة، ويمكن الأسرة من تعزيز علاقاتها بين أفراد خاصة علاقة الأبوين بالأبناء.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Nasimi SA, Keramati M. Explanation of the Framework of Honorable Living in the Parent-Child Relationship Based on Hadith al-Kisa". Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(1):116-133. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i1.45957

يخضع هذا العمل للرخصة التالية Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

• مجلهٔ پژوهش در دین و سلامت. ۱۴۰۴؛۱۱(۱): ۱۳۳-۱۱۶
• وب‌سایت مجله: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

مقالهٔ مروری

تبیین شاکلهٔ زیست شرافتمندانه در ارتباط والد و فرزند بر اساس حدیث کساء

سید عقیل نسیمی[۱*]، معصومه کرامتی[۲]

۱- گروه آموزش الهیات، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۲- گروه معارف اسلامی، دانشکدهٔ علوم پایه و معارف، دانشگاه صنعتی اسفراین، اسفراین، ایران.
*مکاتبات خطاب به دکتر سید عقیل نسیمی؛ رایانامه: sa.nasimi@cfu.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۸ امرداد ۱۴۰۳
دریافت متن نهایی: ۱۱ شهریور ۱۴۰۳
پذیرش: ۱۵ آبان ۱۴۰۳
نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۴

واژگان کلیدی:
حدیث کسا
زیست
زیست شرافتمندانه
شاکله
فرزند
والد

چکیده

سابقه و هدف: از آنجایی که حدیث کساء سندی فراجنسیتی، فرازمانی و فرامکانی است که معیار ورود و خروج دارد و ابتدا خداوند متعال، پیامبر و جبرئیل امین روایی و پایایی آن را تعیین کرده‌اند و سپس در منابع بشری شیعه و اهل سنت مسلّم، معتبر، غیرقابل تردید، مورد اتفاق و مستفیض نقل شده است و برخی نیز آن را متواتر دانسته‌اند، می‌تواند به‌عنوان یکی از منابع معتبر اسلامی، اصول و ارزش‌های دینی و معنوی را در ارتباطات خانوادگی ترویج دهد و به تقویت ارتباط والد و فرزندی در عصر کنونی کمک نماید. ازاین‌رو، هدف پژوهش حاضر بررسی شاکلهٔ زیست شرافتمندانه در ارتباط بین والد و فرزند با تأکید بر حدیث کساء بوده است.

روش کار: پژوهش حاضر از نوع کتابخانه‌ای است که با استفاده از رویکرد کیفی و مطالعهٔ موردی به بررسی اصول و ارزش‌های حدیث کساء و نقش آن در شکل‌دهی به ارتباطات والد و فرزندی و سپس از طریق تحلیل محتوای حدیث کساء به تبیین زیست شرافتمندانه و اثربخش در ارتباطات خانوادگی پرداخته است. مؤلفان مقاله تضاد منافعی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که حدیث کساء الگویی مؤثر برای تقویت روابط والد و فرزندی است و تبیین زیست شرافتمندانه بر اساس این حدیث می‌تواند به ارتقای کیفیت زندگی خانوادگی کمک کند و زمینه‌ساز ایجاد جامعه‌ای با ارزش‌های اخلاقی و متعالی باشد.

نتیجه‌گیری: نتایج این تحقیق به افزایش شناخت و آگاهی دربارهٔ ارتباطات خانوادگی مؤثر و شرافتمند منجر می‌شود و به والدین (و مربیان، مشاوران و روان‌شناسان) کمک می‌کند تا از منابع دینی به‌عنوان راهنما برای تربیت فرزندان در دنیای پیچیدهٔ امروزی و تقویت ارتباطات والد و فرزندی استفاده کنند.

استناد مقاله به این صورت است:
Nasimi SA, Keramati M. Explanation of the Framework of Honorable Living in the Parent-Child Relationship Based on Hadith al-Kisa". Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(1):116-133. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i1.45957

مقدمه

شیوه‌های فرزندپروری ساختارهایی هستند که ماهیت روابط والد - فرزند را منعکس می‌کنند (۱). روابط والد - فرزند

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

نشان‌دهندهٔ ابتدایی‌ترین و اصلی‌ترین روابط اجتماعی انسان در گستره زندگی اوست که کیفیت این رابطه به‌عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر در شکوفایی و موفقیت افراد قابل بحث و توجه است (۲). کیفیت رابطهٔ تجربه‌شده بین هر فرد با والدینش تأثیر قابل‌توجهی بر شکل‌گیری شخصیت (۳) و سلامت روان (۴) او در آینده دارد (۵). با توجه به این مهم که ارتباط والد و فرزند به‌عنوان مهم‌ترین و پایه‌ای‌ترین روابط انسانی بسیار قبل‌تر از تولد آغاز می‌گردد و تأثیر عمیقی بر رشد، توسعه، شکل‌دهی به شخصیت، اعتماد به نفس، ارزش‌های اخلاقی و روابط اجتماعی فرزندان دارد، بایسته است به این ارتباط برای ایجاد ارتباطی سالم و مؤثر در سطوح بالاتر از خانواده توجه بیشتری شود. این ارتباط نه‌تنها بر توسعهٔ روانی و اجتماعی فرزندان مؤثر است، بلکه بر شکل‌دهی به شاکلهٔ زیست شرافتمندانهٔ آنان نیز تأثیر می‌گذارد.

والدین می‌توانند از حدیث کساء که به‌وضوح بر اهمیت انتخاب رفتارهای شرافتمندانه و اخلاقی تأکید می‌کند، به‌عنوان راهنمایی مهم برای تبیین شاکلهٔ زیست شرافتمندانه در ارتباط والد و فرزند استفاده کنند. صحت‌سنجی اصل این واقعه، بنا بر اتفاق شیعه و سنی، امری قطعی و روشن است و جای هیچ شک و شبهه‌ای در آن وجود ندارد؛ هر چند اختلاف‌هایی در الفاظ روایات، شرایط، مکان و زمان جریان کساء و نزول آیهٔ تطهیر مشاهده می‌شود، اما به‌طور کلی با اصول عقلی و اعتقادی همخوانی دارد (۶). حدیث کساء الگوی معرفتی کاملی را برای بشریت عرضه می‌کند و گره‌گشایی از زندگی مادی و معنوی بشر را متضمن می‌گردد. در این حدیث شریف معجزات و نکات ارزشمندی به فراخور بضاعت علمی، بصیرت و صفای درون عاید خواننده می‌گردد. خداوند متعال آنچه برای سعادت بشریت لازم بوده یکجا در این حدیث ارزانی داشته است و راه رهنمون‌شدن وی را به سعادت ترسیم کرده و آسان‌ترین راه را در رسیدن فوز و فلاح در مسیر اهل بیت و همراهی با خاندان عصمت و طهارت قرار داده است؛ راهی که نه آزمون و خطا دارد نه پشیمانی و سرگشتگی؛ راهی سراسر امنیت و آرامش و دلدادگی. پرواضح است که با توجه به ویژگی‌ها و تفاوت‌هایی که قرون و اعصار با یکدیگر دارند و قرن ۲۰ را عصر اضطراب نامیده‌اند (۷)، رسیدن به امنیت روانی، آرامش، زیست طیّب و شرافتمندانه دغدغهٔ مهم انسان‌ها و صاحبان اندیشه باشد، بایسته است به این دغدغه ابتدا در کانون خانواده توجه شود.

در این مطالعه زیست شرافتمندانه در ارتباط والد و فرزند در حدیث کساء بررسی شده است و پژوهشگران به‌دنبال معرفی راهکارهای مندرج در این حدیث برای تقویت ارتباطات شرافتمندانه بین والد و فرزند بودند که می‌تواند به توسعهٔ شخصیت و اخلاقیات فرزندان و والدین کمک کند و زمینه‌ساز ارتقای سلامت روانی و اجتماعی آنان را فراهم نماید. مدعای این پژوهش این است که حدیث کساء قادر است ارتباط صحیح والد - فرزندی را آموزش دهد و به زیست شرافتمندانه کمک نماید. دربارهٔ حدیث کساء پژوهش‌های پراکنده‌ای صورت گرفته است که مکفی نیست و ضرورت انجام پژوهش در این حوزه را آشکار می‌سازد. برای نمونه فاطمی پژوهشی با عنوان«رهیافتی از ساحت اول سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر پایهٔ آموزه‌های تربیتی حدیث کساء» انجام داده است. منصوری به تحلیل شیوهٔ دستیابی به فوز و سعادت در حدیث کساء با رویکرد قرآنی پرداخته است. حسینی «مروری بر نکات اخلاقی تربیتی حدیث کساء» را انجام داده است. همچنین امرایی و همکاران پژوهشی با عنوان «قرائتی تربیتی از حدیث کساء با روش تحلیل محتوا» انجام داده‌اند. پیران‌پور در کنفرانس بین‌المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در مدیریت پژوهشی با عنوان «مهارت‌های قرآنی ارتباط والدین و فرزندان و تجلی آن در حدیث کساء» ارائه داده است.

دربارهٔ مؤلفهٔ والد و فرزند گرچه پژوهش‌های زیادی برای حل مشکلات رابطهٔ والد - فرزند انجام گرفته است، استفاده از نوعی ارتباط والد - فرزندی بر مبنای نظام فکری و ارزش‌های حاکم بر جامعه کمتر بررسی شده است. همچنین، پژوهش‌های ارزشمندی که به‌صورت پراکنده در این حوزه انجام شده است، کمبود تحقیقات جامع در حوزهٔ حدیث کساء و روابط والد و فرزند، ضرورت انجام این پژوهش را روشن می‌سازد. این نکته به‌ویژه در زمینهٔ استفاده از آموزه‌های دینی برای حل مشکلات روابط والد و فرزند، نشان‌دهندهٔ تازگی و بدیع‌بودن این پژوهش است. پژوهش حاضر به‌دنبال تحلیل عمیق‌تری از مفاهیم در زمینهٔ روابط والد و فرزندی است که می‌تواند به کشف ابعاد جدیدی از این حدیث منجر شود که کمتر به آن توجه شده است. همچنین به تبیین مفهوم زیست شرافتمندانه در ارتباط والد و فرزند به‌تازگی در ادبیات اجتماعی و روان‌شناختی توجه شده است و ارتباط آن با آموزه‌های دینی می‌تواند نوآوری محسوب شود و منجر به شناخت نقاط تلاقی بین آموزه‌های دینی و اصول روان‌شناسی خانواده گردد تا به فهم بهتری از چگونگی تأثیر آموزه‌های دینی بر رفتارهای خانوادگی کمک کند. به‌ویژه در دنیای

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

معاصر، روابط والد و فرزند یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر تربیت و رفتار اجتماعی شناخته می‌شود. بنابراین، پژوهش حاضر می‌تواند به بررسی چگونگی تأثیر آموزه‌های حدیث کساء بر این روابط بپردازد و به ترویج رفتارهای شرافتمندانه در خانواده‌ها کمک کند. موضوع این مقاله فرصتی برای بررسی عمیق‌تر روابط والد - فرزند فراهم می‌آورد و می‌تواند منبعی الهام‌بخش برای محققان دیگر در زمینه‌های مختلف علمی باشد. این نوآوری‌ها نه‌تنها به غنای ادبیات علمی کمک می‌کند بلکه می‌تواند راهکارهایی عملی برای تقویت روابط خانوادگی ارائه دهد.

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در این پژوهش اصول اخلاقی‌ای چون صداقت، انصاف، امانتداری، حقوق، حقیقت‌جویی و مالکیت مادی و معنوی رعایت شده است.

روش تحلیل محتوا از جمله روش‌های تحقیق میان‌رشته‌ای است که می‌تواند به تحلیل نصوص دینی اعم از قرآن و احادیث بپردازد و مدالیل آنها را شناسایی کند. روش تحلیل محتوا روشی علمی، متن‌کاو و متن‌محور برای تفسیر و از جمله روش‌های پژوهشی است که در حوزهٔ علوم انسانی کاربرد دارد و به علت اینکه نتایج به‌دست‌آمده از طریق آن اعتبار بالایی دارد، محققان و پژوهشگران عرصه‌های گوناگون علمی به آن بسیار توجه کرده‌اند (۸). در این زمینه ابتدا تعاریفی که مفاد آنها به‌عنوان پیش‌زمینه ضروری به نظر می‌رسید، مطرح شد و بدنهٔ اصلی پژوهش در چند مرحله در سیر یافتن جواب مناسب برای سؤال تحقیق قرار گرفت.

معناشناسی مفهومی

شاکله

معنای شاکله نزد مفسران و لغویان محل اختلاف نظر است (۹). شاکله از ریشهٔ «ش ک ل» است. واژهٔ شکل به‌معنای التباس، کمال‌یابی، تصویرسازی، مخلوط‌سازی و تألیف است. کلمهٔ اشکال و أشکَلَه به سؤال‌ها، نیازها و تمامی مسائلی گفته می‌شود که به‌نوعی انسان را مقیّد و مهار می‌سازد. امام صادق (ع) حقیقت شاکله را نیت دانسته است (۱۰). علمای اخلاق شاکله را ملکه و روان‌شناسان آن را منش[1] یا شخصیت[2] می‌نامند. شاکله هم شکل است هم مشکِّل؛ یعنی به ظاهر و لایهٔ رویین باطن شکل می‌دهد. به عبارت دیگر؛ رفتار، ادراک، احساس و عمل آدمی را به سبک و سیاق خود شکل می‌دهد و بر انسان احاطه دارد (۱۱).

شرافت

شرف «به‌معنی بزرگواری و بلندمرتبگی است. این کلمه در اصل به‌معنای بلندی و مکان بلند است. به فرد بلندمرتبه و بزرگوار شریف گفته می‌شود. شریف (در عربی نجیب، مهتر و همچنین رفیع و قوی در مقابل وضیع و ضعیف) در میان اعراب عنوان هر مردی است که به‌سبب مفاخر اجدادی خویش از اشخاص عادی برتر شمرده شود» (۱۲).

زیست شرافتمندانه

زندگی بر پایهٔ اصول و موازین اخلاقی، ارزشی و انسانی راهنمای اخلاقی و ارزشی برای رفتارها و تصمیم‌گیری‌های انسان است و نقش مهمی در شکل‌دهی به سلامت جامعه و خانواده دارد. راه نجات بشریت در زیست شرافتمندانه است.

والد

والد و والده از واژگان قرآن کریم به معنای پدر و مادر حقیقی‌اند که انسان از آن دو به وجود آمده است (۱۳).

فرزند

ولد (بر وزن فرس، فلس و جسر) به معنای فرزند است که در قرآن مجید فقط وزن اوّل به کار رفته است. خواه فرزند انسان باشد یا غیر آن بر مذکر و مؤنّث، تثنیه و جمع اطلاق می‌شود. ولد بر وزن قفل جمع ولد نیز آید؛ چنانکه جوهری گفته است (۱۴). والد و والده به معنای پدر و مادر حقیقی و وَلید به معنای خادم و کودک است (۱۳).

کساء

واژهٔ کساء که در حدیث کساء ۲۳ بار به‌صورت «تحت الکساء» و «نحو الکساء» به کار رفته است در زبان عرب به نوعی عبا اطلاق می‌گردد که بر دوش انداخته می‌شود (۱۵) و پارچه یا عبای یمانی بوده است. همچنین به‌عنوان زیرانداز و رواناز نیز به کار رفته است (۱۶)؛ اما لفظ کساء در این حدیث به معنای پوششی مانند عبا است که روی لباس‌ها می‌پوشند (۱۲). از سیاق حدیث و مجموعهٔ کلمات پوشش کریمانه، عاطفی و معنوی استفاده می‌شود (۱۷).

حدیث کساء

حدیثی در فضیلت پیامبر (ص) امام علی (ع)، حضرت فاطمه (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) دانسته می‌شود که ائمه (ع) برای اثبات برتری و استحقاق خویش در امر خلافت به

[1]) character
[2]) personality

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

این حدیث استناد نموده‌اند. به گفتهٔ برخی از حدیث‌شناسان، پیامبر اکرم (ص) هنگام نزول آیهٔ تطهیر، خود و خاندانش را در زیر عبایی جمع کرد و به این شکل، مصادیق این آیه را معرفی نمود (۱۸). این رویداد به‌لحاظ سندی هیچ‌گونه خدشه‌ای را نمی‌پذیرد. این حدیث اصطلاحاً مستفیض است و حتی با تحقیقی گسترده می‌توان ادعای تواتر در آن کرد (۶).

یافته‌ها

نخستین معرف دنیای ارتباطات برای کودک رابطهٔ والدین با فرزندان است و احساس عشق، صمیمیت و امنیت به‌طور مستقیم ریشه در این رابطه دارد (۱۹). از نکات برجسته در حدیث کساء شیوهٔ فرزندپروری و آموزش روابط صحیح والد و فرزندی جهت تحکیم بنیان خانواده است. خانواده به‌عنوان اولین اجتماعی که کودک به درون آن پا می‌نهد، کانون تربیت نیروی انسانی صالح و مهد مودت و رحمت است: «أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً» (سورهٔ روم، آیهٔ ۲۱) (۲۰) و رسالتی همسو با رسالت پیامبران الهی دارد؛ به‌نحوی که می‌توان گفت صلاح و فساد جامعه منوط به صلاح و فساد این بنا است و ایجاد تحولات اصولی و تأسیس یا فروپاشی تمدن‌های بزرگ از تعالی یا تزلزل خانواده نشئت می‌گیرد (۲۱). برای تربیت و ترسیم مسیر زندگی بر مبنای تعالیم اسلام به طراحی مسیر کمال در همهٔ ابعاد وجودی کودک در خانواده نیاز است. در حدیث کساء تربیت تمام‌ساحتی به‌صورت متوازن، متعادل و هم‌زمان در بستر خانواده صورت می‌پذیرد. نوع گفتمان موجود در حدیث کساء شاهکاری هنرمندانه از برقراری ارتباط صحیح بین والد و فرزند است که از آن می‌توان به‌عنوان یک منشور خانوادهٔ اسلامی نام برد. الگوی رفتاری و کلامی که درنهایت زیبایی و کمال به بشریت عرضه شده است و نیازهای اعتقادی، اخلاقی، فکری و عاطفی کودک را تأمین می‌کند (۱۷) و جایگاه، وظایف والدین و فرزندان، منزلت و اهمیت خانواده و آداب گفت‌وگو (گفتاردرمانی) به زیبایی و در بیانی ساده و در عین سادگی پر رمز و راز ترسیم و آموزش داده می‌شود.

خانوادهٔ تراز

خانواده از آغاز تاریخ زندگی بشر تاکنون به‌عنوان زیرساخت جوامع، منبع فرهنگ‌ها و تمدن‌ها شناخته شده است و در فرهنگ اسلامی جایگاه رفیعی دارد. مکتب اسلام بیشترین عنایت را به تکریم، تنزیه و تعالی خانواده دارد؛ به‌طوری که سعادت و شقاوت جامعهٔ انسانی را منوط به صلاح و فساد این بنا می‌داند. در حدیث کساء خانواده در بالاترین درجهٔ سلامت و کمال توصیف شده است و هر عضو آن جایگاه مشخصی دارد. بررسی روابط والد و فرزند در این حدیث نکات ارزشمندی را برای نظام تربیتی و روان‌شناسی فراهم می‌آورد. برخی از واژگان مهم مانند «أَهلَ بَيْتِ النُّبُوَّة» و «مَعدِنُ الرِّسالَة» پیش از بررسی روابط والد - فرزند باید معنا شوند.

أهلَ بَيْتِ النُّبُوَّةِ

عبارت «أَهلَ بَيْتِ النُّبُوَّة» به تمامی فضایل و کمالات انسانی اشاره دارد و نشان می‌دهد که اهل این بیت تحت نور نبوت پیامبر از شرافت و کرامت‌های عالی برخوردارند. تفاوت بین بیت‌النبی و بیت‌النبوه در این است که بیت‌النبوه تجلی‌گاه اسماء و صفات الهی و محل نزول فرشتگان مقرب است (۲۲). «أَهلَ بَيْتِ النُّبُوَّة» به افرادی اشاره دارد که زیر کساء قرار گرفته‌اند و باید به جامع فضایل و کمالات پایبند باشند تا جامعه به زیست شرافتمندانه دست یابد.

مَعدِنُ الرِّسالَةِ

مَعدِنُ یعنی محل تولید اشیاء که با مخزن محل نگهداری اشیای گرانبها تفاوت دارد و نشان می‌دهد که ائمهٔ معصومین (ع) منبع و محل تولید انسان‌های شایسته و دارای فضیلت هستند که به‌ترتیب مَعدِنُ الرِّسالَةِ را فاطمه، ابوها، بعلها و بنوها معرفی می‌کند. خانواده باید علاوه بر نگهداری جسمانی، منبع تولید انسان‌های با شرافت و کمال باشد.

رِجس

واژهٔ رجس به‌معنای حرکت، لرزش، تکان و اضطراب است و در قرآن به دوری از رحمت الهی، ایمان و طهارت اشاره دارد. خداوند با عطای عصمت به اهل بیت، آنان را از انواع پلیدی‌ها مصون داشته است (۲۳). بنابراین، خانواده باید از پلیدی‌های روحی دور باشد تا بتواند منشأ اثر مثبت باشد.

سبک گفت‌وگوی سه نسل تحت الکساء

حدیث کساء که سه نسل را در یک مکان زیر کساء جمع می‌کند، به مثابه قرآن دارای ویژگی فرازمانی و فرامکانی است و الگوها، شخصیت‌ها، مضامین و آموزه‌های طرح‌شده در آن در نهایت جامعیت و در برگیرندهٔ جمیع کمالات و فضائل‌اند و همهٔ جهانیان را در زمان‌ها و موقعیت‌های گوناگون خطاب می‌کند: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمُ الثَّقَلَيْنِ مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا» (۲۴). گفت‌وگو در حدیث کساء نقش مهمی دارد و با ویژگی‌های عرفانی، حکمت و زیبایی‌شناسی همراه است. این گفت‌وگوها از بهترین تعابیر و کلمات استفاده می‌کند و برای تمامی اعضای خانواده و نسل‌ها

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

قابل استفاده است. گفت‌وگوها ابتدا بین پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) آغاز می‌شود و سپس با محوریت ایشان ادامه می‌یابد. اهمیت این گفت‌وگوها در تأکید بر ادب و اخلاقیات و استفاده از القاب و کنیه‌ها مشهود است. این مکالمات نشان‌دهندهٔ نوع، شیوه و هدف گفت‌وگوها و پیوند ادبیات و هنر در آنها است. توجه به عناصر زبانی و غیرزبانی (رخدادها و کنش‌ها)، ادراک موقعیت گوینده، موقعیت مخاطب و افق دلالت‌های معنایی و ارزشی گوینده نیز وجه بارز آن است.

تحلیل شخصیت صاحبان کساء

حضرت فاطمه

شاکلهٔ شکل‌گیری این جمع یک زن است و با محوریت ایشان نبوت و ولایت زیر یک بیرق جمع می‌شود. مردان شایسته، تحول‌آفرین و تاریخ‌ساز از دامان ایشان به این جایگاه دست یافته‌اند. در حدیث کساء برخلاف نظریات فمنیستی، زن در بالاترین جایگاه به‌لحاظ ارزشی و انسانی قرار می‌گیرد و نمادی از کمال و جلال معرفی می‌شود. این حدیث نشان‌دهندهٔ رویکرد فراجنسیتی به جایگاه واقعی زن در نظام هستی است. حدیث کساء با أم‌الابیها آغاز می‌شود: «عن فاطمة الزهراء (س)» و با «أم‌القری (رب‌الکعبة)» پایان می‌یابد (۱۷). حضرت فاطمه (س) به‌عنوان محور و حلقهٔ اتصال خانواده نقش بسزایی در تربیت کودکان و ارتباط صحیح با آنان دارد. ارتباطات اولیه و اساسی با مادر شکل می‌گیرد. پروردگار جایگاه والا و محوری ایشان را در فراز «هُمْ فاطِمَةُ» به‌خوبی ترسیم کرده است. عناوین مختلفی که در حدیث کساء برای ایشان آمده است هر کدام پیام و حکمت خاصی دارد. حضرت فاطمه (س) در ارتباط با اعضای خانواده از زیباترین کلمات استفاده می‌کند و به مقتضیات هر یک از اعضا توجه دارد که نشان‌دهندهٔ مهارت‌های ارتباطی و تربیتی ایشان است. تمسک به ایشان راه نجات بشریت است «مَن رَکِبَها نَجا و مَن تَخَلّفَ عَنها غَرِقَ» (۲۵).

حضرت علی (ع)

حضرت علی (ع)، همسر و پدر خانواده، نمونه‌ای از والدگری شایسته و الگوی تمام عیار در ایمان و عمل صالح است. در حدیث کساء پیامبر (ص) جایگاه ایشان را با عباراتی چون «یا اَخی یا وَصِیّی وَ خَلیفَتی» و «صَاحِبُ لِوَائی» بیان می‌کند که نشان‌دهندهٔ روابط خانوادگی و اهمیت اجتماعی و سیاسی ایشان است.

صَاحِبُ لِوَائی

لغت‌شناسان لِواء را به‌معنای عَلَم می‌دانند. ابن منظور و ابن سیده لواء را مخصوص امیر لشکر دانسته‌اند (۲۶). از لواء به لواء الأمیر نیز تعبیر شده است (۲۷) و نشان‌دهندهٔ شجاعت و پایگاه اجتماعی حضرت علی (ع) در میان مسلمانان است. این عنوان به نقش کلیدی پدر در رهبری، هدایت و حفظ انسجام خانوادگی نیز اشاره دارد. پدر به‌عنوان منبع حمایت عاطفی و اجتماعی می‌تواند تأثیرات مثبتی بر توسعهٔ عاطفی، اجتماعی و روانی فرزندان داشته باشد و توجه به نقش آنان در فرایند تربیت ضروری است.

امام حسن (ع): فرزند اول

نام مبارک امام حسن (ع) در تعبیر پیامبر به قرآن گره خورده است و در حدیث کساء صاحب حوض معرفی می‌شود. جایگاه ایشان در خلقت و رسالت‌هایش به‌عنوان فرزند، برادر و امام به‌وضوح در تاریخ ثبت شده است.

صاحب حَوْضی

حَوْض واژه‌ای عربی است به معنای محل جمع‌شدن آب یا جایی که برای نگهداری آب در زمین ساخته می‌شود (۲۸). برخی از مفسران واژهٔ کوثر را در سورهٔ کوثر، حوض پیامبر (ص) می‌دانند (۲۹). این حوض، که در روایات به آن اشاره شده، نماد تأمین نیازهای حیاتی بشریت است. منظور از نیاز حیاتی نیازهای مادی نیست. امام حسن (ع) نقش محوری در خانواده و جامعه دارد. رفتارهای ایشان در ورود به ماجرای کساء و شروع گفت‌وگو با مادر و پدربزرگ در نهایت ادب، تواضع و اخلاق ابراز می‌شود که نشان‌دهندهٔ عظمت، جایگاه و نقش کلیدی ایشان در تقویت روابط خانوادگی است. از دیگر سو؛ به‌عنوان فرزند اول مسئولیت بیشتری نسبت به برادر و خواهرهای خود احساس می‌کند و در نقش معلم و مربی ظاهر می‌شود. مسئولیت‌پذیری فرزندان اول به پختگی عقلانی، اجتماعی و توسعهٔ مهارت‌های خانوادگی کمک می‌کند.

امام حسین (ع)

حضرت زهرا (س) با خطاب قرار دادن امام حسین (ع) به‌عنوان «وَلَدی» نشان می‌دهد که تمامی امامان از نسل ایشان هستند. امام حسین (ع) با مبارزه با طاغوت (مَنْ رَأَی سُلْطَاناً جَائِراً) (۳۰)، احیای سنت پیامبر (أسِیرَ بِسِیرَةِ جَدِّی) (۳۱)، امر به معروف (اریدُ اَن آمُرَ بالمعروفِ) و دوری از ذلت (هیهات منا الذلة) (۳۰) وجهه و اعتباری فرازمانی و فرامکانی یافت. پیامبر (ص) در حدیث کساء از عبارت «شافِعَ أُمَّتی» برای بیان جایگاه امام - حسین (ع) در دنیا و آخرت استفاده کرده است.

شافِعَ أُمَّتی

شفاعت از مادهٔ «شفع» است که در لغت به معنای «جفت‌شدن با چیزی» است و اصطلاحاً به معنای حائل‌شدن

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

برای رفع ضرر از کسی یا رساندن منفعتی به او است. واژهٔ شفاعت با مشتقات آن حدود ۳۰ بار در قرآن به کار رفته است. برخی نیز شفاعت را به معنای هدایت و رهبری در نظر گرفته و بر این باورند که جلوهٔ شفاعتِ شفاعت‌کنندگان در این عالم، هدایت آنان است و کسی که در این عالم از هدایت بی‌بهره است در آخرت از شفاعت بی‌بهره است. مطهری و سبحانی شفاعت پیامبران، شفاعت قرآن و شفاعت علما را از کسانی که تحت تعلیم و هدایت آنان بوده‌اند، از همین قسم دانسته‌اند (۳۲). مکارم شیرازی «بین معنای دینی شفاعت با معنای عرفی آن تمایز گذاشته و بر این نظر است شفاعتی که در قرآن و روایات از آن سخن به میان آمده، بر محور دگرگونی و تغییر در شخص شفاعت‌شونده دور می‌زند؛ یعنی در شفاعت‌شونده موجباتی فراهم می‌آید که از وضع نامطلوب و در خور کیفر بیرون آمده و به‌وسیلهٔ ارتباط با شفاعت‌کننده، خود را در وضعیت مطلوبی قرار می‌دهد که شایسته و مستحق بخشودگی است» (۱۰).

شفاعت مفهومی معنوی است که می‌تواند به بهبود سلامت روان و کیفیت زندگی افراد کمک کند. این مفهوم می‌تواند احساس امنیت، امید و تعلق را تقویت کند و به افراد انگیزه دهد تا در زندگی خود رفتارهای مثبت و اخلاقی را در پیش بگیرند. همچنین، این مفهوم در روان‌شناسی به‌عنوان عامل حمایتی، تسهیل‌گری و منبع امید و آرامش می‌تواند به تقویت روابط اجتماعی و سلامت روان کمک کند که این مقام به فرزند دوم حضرت زهرا (س) و حضرت علی (ع) داده می‌شود. از نظر روان‌شناسی، ویژگی‌های شخصیتی و روابط اجتماعی بر فرزند دوم تأثیر می‌گذارد. در اسلام، محبت و توجه به تمامی فرزندان و تربیت صحیح آنان بدون تبعیض از اصول مهم است که در این حدیث به‌خوبی منعکس شده است و مقایسهٔ بین فرزندان ملاک ارزیابی والدین نیست.

حضرت محمد (ص)

خداوند در حدیث کساء شخصیت پیامبر اسلام را به‌عنوان محور اصلی و سرپرست اهل بیت معرفی می‌کند و به شأن والای ایشان اشاره دارد. در این حدیث، پیامبر (ص) که پدر و رهبر خانواده است نقش کلیدی در وحدت و همبستگی اعضای خانواده ایفا می‌کند و رفتار و گفتار ایشان نشان‌دهندهٔ محبت و احترام به خانواده است. خداوند دربارهٔ ایشان می‌فرماید: «اِنّی ما خَلَقْتُ سَمَاءً مَبْنِیَّهً وَلاارْضاً مَدْحِیَّهً...». در خانوادهٔ سالم، سالمندان و بزرگ‌ترها دارای جایگاه، احترام و اعتبار هستند. پیامبر (ص) در شرایط دشوار، راهکارهایی برای نزدیک‌تر شدن اعضای خانواده به یکدیگر معرفی و حمایت خود را از آنان اعلام می‌کند. این الگو می‌تواند به بشر امروز کمک کند تا در مواجهه با چالش‌ها از یکدیگر حمایت کنند و می‌تواند به‌عنوان الگوهای رفتاری برای نسل جدید استفاده شود. نقش پدربزرگ که منبع حمایت عاطفی و انتقال‌دهندهٔ ارزش‌ها و سنت‌ها است، اهمیت دارد و تأثیرات مثبت و عمیقی بر توسعهٔ عاطفی، اجتماعی و کاهش اضطراب دارد.

سبک فرزندپروری

پرورش کودکان یکی از ابعاد مهم عملکرد والدین است؛ این الگوهای عملکردی در قالب شیوه‌های فرزندپروری منعکس می‌شود و به سبک‌های والدگری معروف است (۳۳). سبک تربیتی والدین یکی از عوامل مهم پیش‌بینی‌کنندهٔ سلامت فرزندان است. به زعم روان‌شناسان، موفق‌ترین سبک فرزندپروری والدین سبکی است که برگرفته از عوامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی باشد (۳۴). در روان‌شناسی سه سبک آزادی‌مدار، امنیت‌مدار و تعادلی دربارهٔ سبک‌های فرزندپروری مطرح شده است که در حدیث کساء بهترین و کامل‌ترین سبک شیوهٔ تربیت فرزند به کار می‌رود. مهم‌ترین اصل در سبک فرزندپروری حدیث کساء اصل ارتباط مؤثر و صحیح است (۳۵). تأکید بر کیفیت روابط زن و شوهر و روابط آنان با فرزندان از ویژگی‌های بارز این سبک است. مودت و رحمت در روابط خانوادگی و حفظ حرمت خانواده از آفات از ویژگی‌های این سبک است؛ زیرا مودت، رحمت و آرامش والدین به کودکان منتقل می‌شود و این آرامش با تکریم و احسان فرزندان تداوم می‌یابد. اعضای خانواده به‌ویژه والدین مسئول حفظ حرمت و صیانت خانواده از آسیب‌ها و توانمندسازی اعضا در ابعاد شناختی و رفتاری هستند تا آنان را در مسیر الهی و به‌سوی حیات طیّبه هدایت کنند. تربیت و عواطف اجتماعی مهم‌ترین ویژگی‌های نظام انسانی است که از خانواده نشئت می‌گیرد و توجه به نقش محوری زن به‌عنوان محور عاطفه و تربیت و نقش مرد در تأمین معیشت و ادارهٔ زندگی ضروری است. برنامهٔ آموزشی این سبک بر تربیت تمام ساحت‌های وجودی کودک تمرکز دارد. درنتیجه، حدیث کساء به‌عنوان یک الگوی تربیتی می‌تواند به والدین کمک کند تا فرزندان خود را به بهترین شکل ممکن پرورش دهند.

برنامهٔ آموزشی والد - فرزندی بر اساس تربیت تمام‌ساحتی

خانواد اولین متکفل تربیت نیروی انسانی صالح و عامل است.

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

تعلیم و تربیت روحی، عاطفی، عقلی، اخلاقی، هنری، زیستی، سیاسی، اجتماعی و علمی ازجمله مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که از خانواده نشئت می‌گیرد. تأمین ابعاد مختلف نیازهای اعضای خانواده و توجه ویژه به ایجاد زمینه‌های مساعدکننده از ضروریات است. برای تربیت کودک و ایجاد رابطهٔ صحیح والد و فرزندی در عصر حاضر نیاز است که تربیت صحیح و شرافتمندانه با تأسی از الگوی کامل صورت پذیرد. در حدیث کساء تربیت تمام ساحت‌های وجودی مد نظر قرار گرفته است.

تربیت دینی، عبادی و اخلاقی

اولین حق کودک بر والد تربیت دینی و اخلاقی وی است. وجود باورهای مذهبی تأثیر بسزایی در استحکام خانواده دارد. نبود ایمان به خدا موجب می‌شود فرد انسجام و آرامش نداشته باشد و همین امر موجب ضعف فرد و منشأ اختلاف‌های بسیاری در زندگی خانوادگی می‌شود (۳۵). ایمان مقدمهٔ اولی است که خود منبع آرامش انسان است. ایمان از ریشهٔ امن در تقابل با ریشهٔ خوف به معنای آرامش به کار می‌رود (۳۶) و از شاخصه‌های شخصیت است که ارمغانش تبلور آرامش حقیقی در قلب مؤمن است (۳۷). ایمان نوعی عشق به خداوند متعال در ابعاد سه‌گانهٔ شناخت، باور و عمل است. در حدیث کساء اهل ایمان و تقوا در مواجهه با مشکلات و سختی‌ها به خداوند پناه می‌برند و در روابط خود با خود، خدا و دیگران از بهترین الفاظ و رفتارها استفاده می‌کنند. تربیت دینی یکی از ضروریات تربیت فرزند است و شامل آموزش صفاتی چون مهربانی، بخشندگی، احترام، تکریم، دلسوزی، خیرخواهی و تبیین جایگاه والدین و بزرگ‌ترها می‌شود. در این زمینه، والدین باید به فرزندان خود آموزش دهند که چگونه درخواست کمک کنند؛ صراحت در بیان داشته باشند؛ دعا و استعاذه کنند و از القاب و کنیه‌ها برای حفظ کرامت افراد استفاده نمایند. همچنین، مفاهیمی چون طهارت، نظافت، امانت‌داری، فضیلت صلهٔ رحم، رفع غم و رسیدن به آرامش، محبت و تقدم فضل بر عدل در این فرایند به کودک آموزش داده می‌شود. درنهایت، تربیت دینی و اخلاقی نه‌تنها به رشد فردی کودک کمک می‌کند، بلکه به تقویت بنیان خانواده و ایجاد محیطی سالم و آرام برای زندگی مشترک می‌انجامد.

تربیت دینی، عبادی و اخلاقی	مصادیق	ملاحظات	کد
محوریت دین در زندگی	اِلَی السَّماءِ... اَللّهُمَّ اِنَّ هؤُلاءِ اَهْلُ بَیْتی... رب الکعبه		۱A
قرب الهی	فُزْنا، سُعِدْنا وَ رِضْوانَکَ		۲A
حفظ کرامت و عزّت نفس	الْعَلِی الاعْلی، یقْرِئُک السَّلامَ وَیخُصُّک بِالتَّحِیةِ، اَتَأْذَنُ، اباالحسن، قره عینی، ثمره فوادی، اختارالله، اصطفانی	القاب و کنیه‌ها	۳A
عمل صالح	ایتینی، فَغَطّینی، وجهه	درخواست کمک، اجابت فوری از طرف فرزند و نگریسن به والدین از روی محبت	۴A
راضی به رضای خداوند	اعیذک بالله، وَاصْطَفانی	رضایت به بیماری، رضایت به نبوت، رسالت و عمل به دستور	۵A
دعا و استعانت به خداوند	اَللّهُمَّ.. فاجعل، صلواتك، وبرکات و رحمتك وغفرانک وَرِضْوانَکَ و اَذْهِبْ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهِّرْهُمْ تَطْهیراً، اُعیذُکَ بِاللهِ	دعای حضرت رسول و دعای حضرت زهرا	۶A
امیدواری به رحمت خدا	وَرِضْوانَکَ، مِنَ الْفَضْلِ عِنْدَاللهِ، عَلَیْهِمُ الرَّحْمَةُ		۷A
اعتقاد به معاد	شافِعَ اُمَّتی، فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَه		۸A
تقوا	رب الکعبه، اعیذبک بالله، بَعَثَنی بِالحقِّ نَبیّاً	متقین در همه حال پناهشان خداوند است؛ ایمان به خدا، غیب، پیامبران و ائمه	۹A
جهاد نفس - استغفار	وَاسْتَغْفَرَتْ، غفرانک		۱۰A
صبر	هَمَّ و غَمّ، اعیذک بالله	صبر بر مصیبت و مشکلات و توسل به خدا	۱۱A
فضائل اخلاقی	مُحَبَّتَکُمْ، اَتَأْذَنُ		۱۲A
خشوع و خضوع	تاذن، ادخل		۱۳A
خویشتن‌داری	صبر و تقوا		۱۴A
ظلم‌ستیزی	بِالرِّسالَةِ نَجِیاً، اَنَا حَرْبٌ، عَدُوٌ لِمَنْ عاداهُمْ		۱۵A
تقدم فضل بر عدل	مِنَ الْفَضْلِ عِنْدَاللهِ		۱۶A
امانت‌داری	الأمینُ جِبْرائیلُ، اَمینَ وَحْیِ‌اللهِ		۱۷A

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

تربیت دینی، عبادی و اخلاقی	مصادیق	ملاحظات	کد
مشیت الهی	انما یریدُاللهُ...، بِالرِّسالَةِ نَجیاً		۱۸A
مسائل اعتقادی (بعث - رسالت - توحید)	بَعَثَنی بِالْحَقِّ نَبیّاً وَاصْطَفانی بِالرِّسالَهِ نَجیّاً	سوگند به بعثت و رسالت	۱۹A
امر به معروف	مَحَبَّةِ هؤُلاَءِالْخَمْسَةِ الَّذینَ هُمْ تَحْتَالْکساءِ، اِلاّ لاَجْلِکمْ وَمَحَبَّتِکمْ	مصداق بارز امر به معروف حسین بن علی	۲۰A
شفاعت	یا شافِعَ		۲۱A
اجابت	اَتَأْذَنُ لی اَنْاَدْخُلَ... قَدْ اَذِنْتُ لَک		۲۲A
صمیمیت	در سراسر دعا صمیمیت با واژگان و القاب		۲۳A
نجات‌بخشی	نَجیاً		۲۴A
اطاعت از والدین	فَعَطِّنی بِهِ فَاَتَیْتُهُ		۲۵A
دلسوزی	اُعیذُک بِاللهِ یا اَبَاهُ		۲۶A
اذن ورود و حریم خصوصی	اَتَأْذَنُ لی... قَدْ اَذِنْتُ		۲۷A
فضیلت و شرافت	وَیَخُصُّک بِالتَّحِیةِ وَالاکرامِ، الْعَلی الاعْلی، من فضل عندالله		۲۸A
رحمت	رَحْمَتَک		۲۹A
احترام	السَّلامُ عَلَیک یا اُمّاهُ یا فاطِمَةُ الزَّهْراء وَعَلَیک السَّلامُ یا قُرَّةَ عَینی وَثَمَرَةَ فُؤادی السَّلامُ عَلَیک یا جَدّاهُ اَلسَّلامُ عَلَیک یا مَنِ اخْتارَهُ للهِ السَّلامُ عَلَیک یا بِنْتَ رَسُولِاللهِ و...	احترام به پدر، فرزند، همسر و احترام فرشتهٔ وحی به پیامبر	۳۰A
اراده و اختیار	اختارالله، یریدالله		۳۱A

تربیت خانوادگی، اجتماعی و سیاسی فرزند

تعامل کودک با دیگران و جامعه در دوران بعدی زندگی کودک تحت تأثیر تجاربی است که از محیط خانواده کسب کرده است. مهم‌ترین افرادی که در شکل‌گیری شخصیت کودکان نقش دارند، والدین هستند. تعاملات مثبت والد - فرزندی می‌تواند به کاهش رفتارهای ضد اجتماعی و افزایش سلامت اجتماعی کمک کند (۳۸). والدینی که دارای گرایش‌های مذهبی و کنش‌های معنوی هستند، به‌طور طبیعی موجب افزایش تعاملات اجتماعی و سلامت اجتماعی در فرزندان خود می‌شوند (۳۹). عبارت «یا اَخی یا وَصِیی وَخَلیفَتی وَ صاحِبَ لِوائی» به اهمیت خانواده، جامعه و رهبری صالح اشاره دارد. این حدیث نه‌تنها بر ضرورت رفتارهای همدلانه و همیاری تأکید می‌کند، بلکه به کودک می‌آموزد که روابط اجتماعی و جماعت و همچنین ضرورت حضور خانواده در کنار یکدیگر اهمیت بالایی دارد.

کودک باید بیاموزد که در کنار همنشینی با افراد خوب، از معاشرت با جماعت ناپسند دوری کند و آداب معاشرت و دوست‌یابی را رعایت کند. احترام به حریم خصوصی افراد، حفظ وحدت (شیعتنا و محبینا) و توجه به مشکلات دیگران نیز از دیگر اصولی است که باید به کودک آموزش داده شود. همچنین، ارتباطات خانوادگی از طریق صلهٔ رحم که فریضهٔ مهمی در دین است باید در خانواده تقویت شود. در این زمینه، لزوم ارتباط اجتماعی سالم و پیوندهای اجتماعی نیز باید به کودک آموزش داده شود. این پیوندها در جامعهٔ صالح بر مبنای ارزش‌های انسانی، اخلاقی و محبت شکل می‌گیرد و روابط ظالمانه و تعصبات نژادپرستانه را طرد می‌کند. ورود به این جامعه آنچنان که در حدیث کساء آمده است باید با سلام و آرزوی سلامتی آغاز شود. سلام اولین گام در تعاملات اجتماعی است که امکان برقراری ارتباط مثبت با دیگران را فراهم می‌کند. در فرهنگ عرب، سلام به معنای صحت و عافیت است و به‌عنوان یک صفت از صفات خداوند[۱] (۲۰) به

[۱] سورهٔ حشر، آیهٔ ۲۳

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

معنای دوری از عیب و نقص است (۴۰). در روان‌شناسی سلام عامل احساس امنیت و اعتماد به نفس در نظر گرفته می‌شود که علاوه بر درود، تحیت و ادب، خیرخواهی و امنیت را برای طرف مقابل طلب می‌کند و این اطمینان به طرف مقابل داده می‌شود که خیرخواه او است و از ناحیهٔ وی آسیبی متوجه او نخواهد بود. درنتیجه، با جرئت می‌توان گفت مسیر اهل بیت مسیر امن است و شروع با اطمینان‌دهی و اطمینان قلبی و آرامش فکری برای مخاطب همراه است. همچنین کودک باید بیاموزد همان‌طور که خانواده نیاز به رهبر و قوام دارد جامعه نیز بی‌نیاز از رهبر نیست؛ منتها رهبر جامعه باید آنچنان که خداوند و پیامبر مشخص کرده‌اند، باشد. به‌طور کلی، حدیث کساء الگویی تربیتی است که به کودک می‌آموزد چگونه در جامعه‌ای سالم و متعادل زندگی کند و با دیگران به شیوه‌ای همدلانه و محترمانه تعامل کند.

خانوادگی، سیاسی و اجتماعی	مصادیق در حدیث کساء	ملاحظات	کد
ارتباط با خانواده	دَخَلَ عَلَی اَبی رَسُولُاللّٰهِ	صلهٔ رحم	۱B
ارتباط با دیگران	جَمْعٌ مِنْ شیعَتِنا وَمُحِبّینا		۲B
خانوادهٔ صالح	یطَهِّرَکُمْ تَطْهیراً		۳B
مدیریت زندگی فردی و اجتماعی	مدیریت در حدیث کساء با حضرت زهرا (س)		۴B
فضیلت‌محوری	یخُصُّک بِالتَّحِیةِ وَالاکرام، صاحب حوضی، صاحب لوائی، شافع امتی، بالحق نبیا		۵B
حفظ شأن و جایگاه انسانی	امیرالمومنین، قره عینی، اختاره الله، شافع امتی، ابوالحسن		۶B
شایسته‌سالاری	صاحب لوائی		۷B
حق برخورداری از احترام	تکریم		۸B
اصلاح شرایط	تغییر شرایط از بیماری به صحت و رستگاری		۹B
همنشینی با خوبان	جَمْعٌ مِنْ شیعَتِنا وَمُحِبّینا، محفل من محافل، لجلوسنا، لِاکونَ مَعَهُمْ سادِساً		۱۰B
پرهیز از همنشینی با بدان	عدوا، رجس		۱۱B
وفای به عهد	الامینُ جِبْرأئیلُ		۱۲B
دفاع از اهداف و آرمان‌های متعالی	لَحْمُهُمْ لَحْمی وَدَمُهُمْ دَمی... یریدالله لِیذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ...		۱۳B
آشنایی با قهرمانان و اسطوره‌های تاریخی	فاطِمَةُ وَاَبُوها وَبَعْلُها وَبَنُوها		۱۴B
دوستی و دوست‌یابی	سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَهُمْ		۱۵B
دشمن‌شناسی	عَدُوٌّ لِمَنْ عاداهُمْ		۱۶B
نوع‌دوستی	یا اخی، صاحب لوائی		۱۷B
همدلی و وفاق	تمام فرازها		۱۸B
صلهٔ رحم	دَخَلَ اَبی رَسُولُ اللّٰهِ		۱۹B
حاکمان	یطهرکم تطهیرا، علیهم الرحمه		۲۰B
امانت‌داری	الامینُ جِبْرأئیلُ، اَمینَ وَحْی اللّٰهِ		۲۱B

تربیت اقتصادی و حرفه‌ای

یکی از ابعاد مهم زندگی آدمی بُعد اقتصادی و معیشتی است که به‌دنبال رشد توانایی کودکان در تدبیر امر معاش و تلاش اقتصادی و حرفه‌ای باید آموخته شود و یکی از حقوق فرزند بر والدین تربیت اقتصادی فرزند بر اساس التزام به اصول ارزش‌های اخلاقی در حوزهٔ اقتصاد و آموزش حلال و حرام به وی است. حدیث کساء منابع و روندهای تأثیرگذار در اقتصاد را در دو بخش منابع طبیعی و منابع انسانی بیان می‌کند. جریان زندگی در عناصر مختلف طبیعت جاری است و انسان جزئی از این مجموعه است. خداوند هر آنچه برای بشر در جهت فعالیت اقتصادی نیاز است در اختیارش قرار داده است. «ماخَلَقْتُ سَمآءً مَبْنِیَّةً وَلاارْضاً مَدْحِیَّةً وَلاقَمَراً مُنیراً وَلاشَمْساً مُضِیَّةً وَلافَلَکاً یَدُورُ وَلابَحْراً یَجْری وَلافُلْکاً یَسْری». کودک باید بیاموزد با کار و فعالیت تولیدی منابع را برای بهره‌گیری بهتر و آسان‌تر تغییر دهد. خداوند بر منبع‌بودن آفرینش برای انسان و بهره‌گیری و استفاده از آن تأکید کرده است. همچنین، به اهمیت آب، باران و زمین اشاره شده است که آب و باران ریشهٔ همهٔ نعمت‌های دنیا هستند[۱] (۲۰) و در رزق و مسائل اقتصادی نقش مهمی ایفا می‌کنند. به

[۱] سورهٔ فاطر، آیهٔ ۹ و سورهٔ غافر، آیهٔ ۱۳

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

لزوم ارتباط بین معیشت و رویکرد توحیدی و باور به ارتزاق از طرف خالق مدبر، تقدم فضل بر عدل، پرهیز از بطالت و بیکاری و درآمد حلال نیز اشاره می‌شود.

مؤلفه	مصادیق		کد
ارتزاق از سوی خداوند رویکرد معنوی به اقتصاد	وَأَوْمَیَ بِیَدِهِ الْیُمْنی اِلَی السَّماءِ بَرَکاتِکَ وَرَحْمَتَکَ، مِنَ الْفَضْلِ	نزول ارزاق و تقدیرات الهی از آسمان	۱H
شکر نعمت	مِنَ الْفَضْلِ		۲H
به‌کارگیری ابزار و منابع برای اقتصاد	سَماءً مَبْنِیةً وَلا اَرْضاً مَدْحِیةً وَلا قَمَراً مُنیراً وَلا شَمْساً مُضِیئَةً وَلا فَلَکاً یدُورُ وَلا بَحْراً یجْری وَلا فُلْکاً یسْری.		۳H
طلب روزی و درآمد و کسب حلال	طالِبُ حاجَةٍ		۴H
پرهیز از بطالت و بیکاری	استفادهٔ زمین، باران و دریا		۵H
حفظ و توسعهٔ رزق معنوی	وَقَضَی اللهُ حاجَتَهُ... فُزْنا وَسُعِدْنا		۶H

در دو فراز از حدیث کساء به بحث رحمت خداوند اشاره می‌شود: «نَزَلَتْ عَلَیْهِمُ الرَّحْمَةُ و وَبَرَکاتِکَ وَرَحْمَتَکَ» و رحمت خداوند به دو نوع عام و خاص تقسیم شده و بر اهمیت درخواست حاجات انسان تأکید شده است. «وَلا طالِبُ حاجَةٍ اِلاّ وَقَضَی اللهُ حاجَتَهُ» که درخواست حاجت جزء امور زندگی همهٔ انسان‌ها است و حاجات می‌تواند مادی، معنوی، مالی، جسمی و روحی باشد و در دعای توسل نیز به آن اشاره شده است: «و قدمناك بين يدي حاجاتنا». تربیت اقتصادی فرزند بر اساس اصول دینی و اخلاقی به او کمک می‌کند تا در آینده نه‌تنها به‌عنوان یک فرد مؤمن و متعهد بلکه به‌عنوان یک شهروند مسئول و کارآمد در جامعه عمل کند.

بُعد زیستی، بدنی و جسمانی

در تربیت کودک پاسخگویی مسئولانه به نیازهای جسمی و روانی از طریق تقویت قوای جسمی و روانی و مبارزه با عوامل بیماری ضروری است. والدین باید به پرورش جسمی، بهداشت، نشاط، آراستگی، نظافت و خوشبویی اهمیت دهند و تعامل بین جسم و روح کودک را در نظر بگیرند و به‌عنوان الگوهای رفتاری، فرزندان خود را در مسیر سلامت جسمی و روانی هدایت کنند. اسلام بر نظافت و ارتباط آن با ایمان تأکید دارد؛ چنانکه در حدیث کساء به پاکیزگی جسم و روح خانواده اشاره شده است: «رائِحَةً طَیِّبَةً» و «وَأَذْهِبْ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهِّرْهُمْ تَطْهِیراً». همچنین در جامعهٔ کبیره آمده است: «عَصَمَکُمُ اللهُ مِنَ الزَّلَلِ وَ آمَنَکُمْ مِنَ الْفِتَنِ وَ طَهَّرَکُمْ مِنَ الدَّنَسِ». همین عبارت در فراز شانزدهم دعای ندبه نیز آمده است. تربیت جسمی و روانی کودک باید در کانون توجه والدین قرار گیرد و بر اساس اصول دینی و اخلاقی انجام شود.

زیستی، بدنی و جسمانی	مصادیق	کد
پرورش جسمی	فی بَدَنی ضُعْفاً	۱F
توجه به بهداشت جسمی	رائِحَةً طَیِّبَةً	۲F
آرایش ظاهری	رائِحَةً طَیِّبَةً	۳F
سلامت فردی - اجتماعی	وَطَهِّرْهُمْ تَطْهِیراً	۴F
تعامل جسم و روح	یطهرکم تطهیرا	۵F
حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی	سَماءً، اَرْضاً، قَمَراً، شَمْساً	۶F
عبادت هنگام ضعف و بیماری	اُعیذُکَ بِاللهِ مِنَ الضُّعْفِ	۷F

تربیت روانی

ارتباط والد فرزند یکی از عوامل محافظت‌کنندهٔ فرزندان در برابر خطر مشکلات روانی و رفتاری است (۴۱). تحقیقات بسیاری رابطهٔ بین والد فرزندی و متغیّرهای روان‌شناختی را گزارش کرده‌اند. مطالعات نشان می‌دهد که این تعاملات مناسب، عزّت نفس و شخصیت کودک را تقویت می‌کند و در رشد سالم او تأثیرگذار است. شخصیت کودک یک پیش‌بینی‌کنندهٔ مهم سلامت و موفقیت او شناخته می‌شود. سلامت روان کودک، که نیاز به توجه و پرورش دارد، پایه‌گذار رشد مهارت‌های مختلف است. رفع غم و ایجاد خلق مثبت در خانواده اتفاق می‌افتد. در حدیث کساء به مفهوم هَمّ و غَمّ پرداخته شده است. غَمّ به حزنی مربوط به گذشته و هَمّ به حزنی مربوط به آینده اشاره دارد. در حدیث کساء یک بار از واژهٔ هَمّ و یک بار از واژهٔ غَمّ و جمع آنها استفاده شده است. خانواده می‌تواند در زیست شرافتمندانه هموم و غموم را به شادی و سعادت تبدیل کند.

بُعد هنری و زیبایی‌شناسی

در حدیث کساء ابراز زیباترین و غنی‌ترین عواطف کلامی و رفتاری را نسبت به هم شاهدیم. استفاده از روش عاطفی، اخلاقی و تربیتی، همزمان با انتقال مطالب مختلف به‌وسیلهٔ کلمات، الفاظ جذاب و ایجاد فضای گفت‌وگوی دلنشین به

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

مخاطب آموزش داده می‌شود (۱۷). استفاده از فن تلقیب و تکنیه شاهکار دیگر این اثر است. در زبان عربی استفاده از کنیه و لقب نوعی تکریم به حساب می‌آید. علاوه بر صنعت مذکور نمونه‌هایی از دیدن باطن، اشاره‌کردن، استشمام، حرکت دست راست، ارتباط هنرمندانه، نگاه‌درمانی، خلق معنا، اخلاق اجتماعی و فضیلت‌مداری هم به چشم می‌خورد.

هنری و زیبایی‌شناسی	مصادیق	ملاحظات	کد
ارتباط هنرمندانه	عن فاطمه الزهرا... ورب‌الکعبه	شروع حضرت زهرا (س) خاتمهٔ حضرت علی (ع)	۱D
خلق اثر هنری بی‌بدیل	ماخلقت... لیله کماله وتمامه	استفاده از ادبیات، هنر و روان‌شناسی	۲D
معناشناسی و معنایابی	ما ذکر خبرنا، معنا تحت الکساء		۳D
آرامش روانی	وَفَرَّجَ اللَّهُ، وَكَشَفَ اللَّهُ غَمَّهُ، فازُوا وَسُعِدُوا		۴D
زیبایی ظاهری	و صِرْتُ اَنْظُرُ اِلَیْهِ		۵D
ارزش‌مداری	العلی‌الاعلی، عزتی و جلالی، بالتحیه و الکرام، بالحق		۶D
احترام	تاذن، کنیه و القاب		۷D
اخلاق اجتماعی و گفتاردرمانی	فقال، قلت	آداب گفت‌وگو	۸D
کاهش پریشانی فکری و عاطفی	هم و غم		۹D
پرورش عواطف و احساسات	همهٔ فرازها		۱۰D

تربیت علمی

روابط والد فرزندی قادر به پیش‌بینی تفکر و سلامت روان است (۴۲). تعاملات صحیح والد فرزندی بر راهبردهای حل مسئله (۴۳) و پرورش تفکر انتقادی تأثیر دارد. در حدیث کساء می‌توان به دو نوع علم لدنی و علم اکتسابی دست یافت.

علم لدنی: علمی که خداوند بدون واسطه به بنده‌ای الهام می‌کند. در حدیث کساء حضرت زهرا (س) پیش از آمدن جبرئیل از گفت‌وگوی خداوند با فرشتگان یاد می‌کند که نشان‌دهندهٔ علم لدنی اوست «فَقالَ‌اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ یامَلائِکَتی» (۱۷). حضرت علی (ع) از پیامبر می‌پرسند: «اَخْبِرْنی ماالجُلُوسِنا هذا تَحْتَ الْکِسأءِ»؛ این فراز نشان می‌دهد علم مقوله‌ای فراجنسیتی است.

علم اکتسابی: علم اکتسابی با واسطه به دست می‌آید. آسمان با عظمت (سماء مبنیة)، زمین گسترده و پهناور (اَرْضاً مَدْحِیَّةً)، ماه تابان (قَمَراً مُنیراً)، خورشید نورافکن و باعظمت (شَمْساً مُضِیَّةً)، کهکشان‌ها و گردش سیارات (فَلَکاً یَدُورُ)، آب‌های جاری، دریاها و رودها (بَحْراً یَجْری) و حرکت کشتی‌ها (فُلْکاً یَسْری). همان‌طور که مشاهده می‌شود علوم مختلف را دربارهٔ علم اخترشناسی، کیهان‌شناسی، زمین‌شناسی، دریاشناسی و حمل و نقل بیان می‌دارد. خانواده باید به کودک اهمیت علم و دانش را آموزش دهد و به آداب علم‌آموزی، تلفیق علم و دین، علم و عمل و حقیقت‌جویی توجه شود.

علمی	مصادیق	کد
تلفیق علم و دین	سَمأً مَبْنِیَّةً وَلا اَرْضاً مَدْحِیَّةً...	نگاه توحیدی به مظاهر علم ۱C
دانش بی‌منتها	حفت بهم الملائکه	۲C
تلفیق علم و عمل	معدن الرساله، بالرساله‌نجیا، سعدنا	۳C
حقیقت‌جویی	ماخلقت، لاجلکم و محبتکم	۴C
پایان‌ناپذیری	سکان سماواتی	۵C
خلاقیت	خلاقیت منحصر به فرد حضرت زهرا (س) در بیان حدیث و ماندگاری آن	۶C
معرفت	اخبرنی، کشف الله	۷C
علم به فقر وجودی	اعیذک بالله	۸C

بحث و نتیجه‌گیری

پنج محور عالم هستی در نقطه‌ای که محل آمد و شد فرشتگان وحی بود اجماع کردند و سند سعادت و رستگاری

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

بشریت را رقم زدند. سندی فراجنسیتی، فرازمانی و فرامکانی که اصول دین را جهت دستیابی به زیست شرافتمندانه در یک جا ترسیم نمود. معیار ورود آن تمسک به اهل بیت (تولی)، دوســـتی و پذیرش ولایت و سرپرستی آنان (و تأسی)، پیروی عملی از آنان، ایمان همراه عمل صالح و اخلاق نیکو است؛ و معیار خروجش را دوری از اهل بیت و ایمان بدون عمل تعیین می‌کند. با بررسی صورت‌گرفته در حدیث کساء در ارتباط والد و فرزند، تربیت مناسب فرزند تربیت هم‌زمان در تمام ساحت‌های وجودی است. ساحت عبادی، معنوی و اخلاقی؛ خانوادگی؛ سیاسی و اجتماعی؛ جسمانی و بدنی؛ زیبایی‌شناسی و هنری؛ و علمی و روانی. یافته‌ها نشان می‌دهد که ساحت دینی، عبادی و اخلاقی چه به لحاظ فراوانی چه به لحاظ ترتیبی جایگاه ویژه‌ای دارد و در تعامل با ساحت هنری و زیبایی‌شناسی است و نشان از این دارد که در تربیت فرزند عامل دین و هنر در ارتباطی تنگاتنگ قرار دارند و لازم است در تربیت ضمن توجه به ارزش‌های دینی و اخلاقی از بهترین، کارآمدترین و زیباترین روش‌ها در امر تربیت استفاده شود. ازاین‌رو، در کنار بُعد شناختی نیاز به بهره‌گیری از بُعد گرایشی و عاطفی است. ارتباط والد و فرزندی در هم تنیدگی هنرمندانهٔ اخلاق و عواطف را نشان می‌دهد. الگوی والد فرزندی دارای مشخصه‌های امنیت، هدایت، حمایت، صمیمیت، مقبولیت، نشاط‌آفرینی، توجه و مراقبت، احترام و عزّت نفس، عواطف، پشتیبانی و عاملیت است. نوع گفت‌وگوی موجود آمیزه‌ای هنرمندانه از ادب و عاطفه است و هویت‌بخشی مشخصهٔ آن است. ارتباطات به‌صورت کلامی و غیرکلامی ابراز می‌شود و عوامل سردی و گسست والدینی که ناشی از ارتباطات گفتاری نامناسب است در آن جایگاهی ندارد.

یافته‌ها نشان داده است که برای دستیابی به بالاترین سطح سلامت و کیفیت زندگی سلامت همهٔ بُعدهای وجودی انسان ضروری است (۴۴) و خانواده که پایگاه ایمنی و امنیت‌بخشی است می‌تواند تمام ابعاد وجودی کودک را هم‌زمان پرورش دهد.

خانواده همواره در طول تاریخ میانجی انتقال باورها و ارزش‌ها بوده است؛ با وجود اینکه اکنون به‌دلیل تغیرات در شیوهٔ زندگی دچار تغییراتی شده است (۴۵) که رجوع به منابع اصیل دینی، خانواده را به جایگاه اصلیش رهنمون خواهد ساخت. در خانواده است که امید به زندگی و سلامت روان برای زیستی متفاوت بنا نهاده می‌شود. همچنان که در پژوهش‌های مختلف نقش امیددرمانی در افزایش شادکامی و کیفیت زندگی در بستر خانواده به اثبات رسیده است (۴۶).

محدودیت‌های پژوهش

محدودیت موجود در نگارش مقاله نبود پژوهش‌های مشابه دربارهٔ موضوع پژوهش بود. کمبود تحقیقات جامع در دو حوزهٔ حدیث کساء و روابط والد و فرزند موجب شده است که پژوهش با صرف زمان و انرژی بیشتر از حد معمول مواجه شود که به محدودیت در تحلیل عمیق نیز منجر شده است.

پیشنهادهای پژوهش

انجام پژوهش‌های میدانی برای بررسی تأثیرات عملی آموزه‌های حدیث کساء بر رفتار والدین و فرزندان در جوامع مختلف می‌تواند نتایج مفیدی به همراه داشته باشد. همچنین طراحی و ارزیابی برنامه‌های آموزشی مبتنی بر آموزه‌های حدیث کساء می‌تواند به ترویج رفتارهای شرافتمندانه در خانواده‌ها کمک کند. این موضوع می‌تواند از دیدگاه‌های مختلفی مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و مطالعات دینی نیز بررسی شود.

قدردانی

مؤلفان مقاله از تمام افرادی که در به ثمر رسیدن این پژوهش یاریگرشان بوده‌اند قدردانی می‌کنند.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حامی مالی نداشته و با هزینهٔ شخصی مؤلفان به انجام رسیده است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله تضاد منافعی دربارهٔ این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

طرح اولیهٔ پژوهش، طرح ساختار و اجرای پژوهش و تألیف متن اصلی و نگارش نتیجه‌گیری: مؤلف اول؛ و اصلاحیهٔ اولیه و نهایی و نظارت بر روند کار، تدوین چکیده و نگارش منابع: مؤلف دوم.

References

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

1. Jozi Y, Khajepor L. Barresi-e Olgoohay-e Rayej dar Farzandparvari. Psychological and Educational Studies. 2016;2(3):209-15. (Full Text in Persian)

2. Bagheri F. Parent-Child Relationship Patterns Parenting Theoretical Model Based on Islamic world view and concept of the human nature. Islamic Perspective on Educational Science. 2013;1(1):5-39. (Full Text in Persian)

3. Nazer M, Mokhtaree M, Sayadi A, Mashayekhi F. The Prediction of Child Personality Traits Based on Parenting Styles and its Relation with the Big five Factors of Parent Personality. Community Health Journal. 2016;10(1):29-39. (Full Text in Persian)

4. Hosseinkhanzadeh AA, Taher M, Seyednuri SZ, Yahyazadeh A, Esapour M. Relationship between interaction parent-child with addictability rate and heterosexual orientation in students. Research on Addiction. 2014;7(28):59-74. (Full Text in Persian)

5. Salmon CA, Shackelford TK. Family relationships: An evolutionary perspective: Oxford University Press; 2007.

6. Mohammadi Reyshahri M. Ahl al-Bayt (AS) in the Quran and Hadith. Qom: Dar al-Hadith; 2000. (Full Text in Persian)

7. Dadsetan P, Piri K. Developmental psychology from childhood to adolescence. Tehran: Samt Publications; 2000. (Full Text in Persian)

8. Janipoor M. Qualitative Functions of Employing Content Analysis Method in Understanding Hadiths. Journal of Quran and Hadith Studies. 2017;49(1):29-52. (Full Text in Persian)

9. Hoseini AS, Piroozfar S, Tabatabaei SK. Semantic Range of “Shikl” (Form) and “Shakilah” (Manner) based on a Comparative-Etymological Study. Ketab-E-Qayyem. 2021;11(25):85-104. (Full Text in Persian)

10. Makarem Shirazi N. Interpretation of Nemuneh. Tehran: Islamic Library; 1999. (Full Text in Persian)

11. Baqheri K. A new look at Islamic education. Tehran: Madrese Publications; 2003. (Full Text in Persian)

12. Raghib Isfahani AQ. Strange Vocabulary of the Qur’an. Beirut: Dar al-Qalam; 1993. (Full Text in Arabic)

13. Qurashi S. Quran Dictionary. Tehran: Dar al-Kutub al-Islamiah; 1992. (Full Text in Persian)

14. Johari Farabi I. Al-Sahah, Taj al-Lugha and Sahah al-Arabiyyah. Tehran: Amiri; 1990. (Full Text in Persian)

15. Ibn Duraid M. Jumharat al-Loghah. Beirut: Dar al-Ilm lil-Malayin; 1988. (Full Text in Arabic)

16. Askari SM. Hadith al-Kisa in the books of the school of caliphs and the school of Ahl al-Bayt (AS). Tehran: Bonyad Ba’th; 2012. (Full Text in Arabic)

17. Ghorbanian R. New research on Hadith al-Kisa. Tehran: Hasti Nama; 2013. (Full Text in Persian)

18. Sadooq M. Al-Khisal. Qom: Nasim Kowsar; 1993. (Full Text in Persian)

19. Carnes-Holt K. Child–parent relationship therapy for adoptive families. The Family Journal. 2012;20(4):419-26.

20. The Holy Quran. Translated by: Hossein Ansarian. Tehran: Dar al-Quran al-Karim.

21. Hosseinzadeh S. Avamel-e Tahkim-e Khanevadeh dar Farhang-e Isalami. Journal of Quranic Sciences. 2013;4(15):45-68. (Full Text in Persian)

22. Ziaabadi M. Comprehensive explanation of the Great Society. Tehran: Khayrieh Hazrat Zahra Publications; 2014. (Full Text in Persian)

23. Khalatbari Limaliki Ha-D, Beygi M. Historical Semantics of Najis in the Quran and its Impact on Social Communication. News Science Quarterly (NS). 2019;7(4):185-204. (Full Text in Persian)

24. Misaghi Nezhad M, Abdoljabari M, Moslemifard Khaledi M, Karamkhani M. Essay in Quran on the Issue of Fetal Sex Determination and Morality with the Approach of Elimination of Science and Religion Conflicts. Journal of Pizhūhish dar dīn va Salāmat. 2015;2(1):42-15. (Full Text in Persian)

25. Motaghi Hindi A. Kanz al-Ommal. Tehran: Dar al-Kutub al-Ilmiyah; 2020. (Full Text in Persian)

26. Ibn Manzoor MM. Lisan al-Arab. Beirut: Dar Sadir; 1993. (Full Text in Arabic)

27. Azhari MA. Tahdhib al-Lughah. Beirut: Dar Ihya al-Turath al-Arabi; 2000. (Full Text in Arabic)

28. Zabidi M. Taj al-Arus min Jawahir al-Qamus. Beirut: Dar al-Fikr; 1996. (Full Text in Arabic)

29. Qurtubi MA. al-Jami li-Ahkam al-Quran. Beirut: Dar Ihya al-Turath al-Arabi; 1987.

30. Majlisi MB. Bihar al-Anwar. Beirut: Dar al-Wafa; 1982. (Full Text in Arabic)

31. Ibn Shahr Ashub M. Manaqib Ale Abi Talib. Qom: Nashr Alameh; 2000. (Full Text in Persian)

32. Motahari M. Divine Justice. Qom: Sadra Publications; 2012. (Full Text in Persian)

33. Matejevic M, Jovanovic D, Ilic M. Patterns of family functioning and parenting style of adolescents with depressive reactions. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015; 185:234-9.

34. Adelpoor MH. Barresi va Moghayeseh Sabkhay-e Farzandparvari az Didgah-e Islam va Daneshmandan-e Ghgarbi. Journal of Insight and Islamic Education. 2018;14(43):71-90. (Full Text in Persian)

35. Javanmard Q, Gharehghozlo RM, Porakbaran E, Mohammadi H, Mousavi MR. The Prediction of

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

Coherence and Family Functioning in Couples based on Practical Commitment to Religious Beliefs. Journal of Pizhuhish dar din va salamat. 2016;2(1):34-41. (Full Text in Persian)

36. al-Farahidi AR. Al Ain. Tehran: Moassese Dar al-Hijrah; 1990. (Full Text in Persian)

37. Koenig H. Faith and Health: Sources of Religion for Healing. Tehran: Avaye Noor; 2015.

38. Davalos DB, Chavez EL, Guardiola RJ. Effects of perceived parental school support and family communication on delinquent behaviors in latinos and white non-latinos. Cultural diversity & ethnic minority psychology. 2005;11(1):57.

39. Saei Gharenaz M, Ozgoli G, Hajizadeh F, Sheikhan Z, Nasiri M, Jannesari S. The relationship between religious orientation with intention of desired fertility and actual and desirable number of children in working women of Tehran, Iran. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2017;3(1):79-90. (Full Text in Persian)

40. Ibn Faris A. Mujam Maqayis al-Lugha. Qom: Islamic Propagation Office; 1984. (Full Text in Persian)

41. Guilamo-Ramos V, Jaccard J, Dittus P, Bouris AM. Parental expertise, trustworthiness, and accessibility: parent-adolescent communication and adolescent risk behavior. Journal of Marriage and Family. 2006;68(5):1229-46. (Full Text in Persian)

42. Karimi M, Fatemi N. Investigating the relationship between the quality of parent-child interaction and critical thinking disposition with mental health components among adolescent girls. J Counsel Res. 2019;17(68):192-210. (Full Text in Persian)

43. Offrey LD, Rinaldi CM. Parent–child communication and adolescents' problem-solving strategies in hypothetical bullying situations. International Journal of Adolescence and Youth. 2017;22(3):251-67.

44. Atashzadeh-Shoorideh F, Karamkhani M, Shokri Khubestani M, Fani M, Abdoljabbari M. Searching the concept of spiritual well-being and the indices of healthy individuals in different religions and creeds. Journal of Pizhuhish dar din va salamat. 2016;2(4):63-71. (Full Text in Persian)

45. Safara M, Salmabadi M. The Moderating Role of Religiosity in Relationship between Number of Children and Anxiety of Mothers with a Single Child and two or more Children. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2019;5(1):7-18. (Full Text in Persian)

46. Jamshidi M, Hejazi SF, Yoosefee S, Jahangirzade M, Masjedi Arani A, Karamkhani M, et al. The Effect of Hope Therapy with an Islamic Approach in Comparison with Classical Hope Therapy on Happiness and Quality of Life in Patients with Coronary Heart Disease. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2021;7(1):95-111. (Full Text in Persian)

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.